

Vergaderjaar 2000–2001

27 411

Emancipatiebeleid 2001

Nr. 3

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 2 november 2000

De vaste commissies voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ en voor Financiën² hebben op 11 oktober 2000 overleg gevoerd met staatssecretaris Verstand van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en minister Zalm van Financiën over:

- **de Voortgangsrapportage 2000 actieplan emancipatie-taakstellingen departement Financiën 1999–2002 (SOZA-00-534).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

¹ Samenstelling:

Leden: Terpstra (VVD), voorzitter, Biesheuvel (CDA), Schimmel (D66), Kalsbeek (PvdA), Bijleveld-Schouten (CDA), Noorman-den Uyl (PvdA), ondervoorzitter, Kamp (VVD), Essers (VVD), Van Dijke (RPF/GPV), Bakker (D66), Visser-van Doorn (CDA), De Wit (SP), Harrewijn (GroenLinks), Balkenende (CDA), Van Gent (GroenLinks), Smits (PvdA), Verburg (CDA), Bussemaker (PvdA), Spoelman (PvdA), Örgü (VVD), Van der Staaij (SGP), Santi (PvdA), Wilders (VVD), Snijder-Hazelhoff (VVD) en Depla (PvdA).

Plv. leden: E. Meijer (VVD), Van Ardenne-van der Hoeven (CDA), Giskes (D66), Hamer (PvdA), Dankers (CDA), Kortram (PvdA), Blok (VVD), Van Blerck-Woerdman (VVD), Van Middelkoop (RPF/GPV), Van Vliet (D66), Stroeken (CDA), Marijnissen (SP), Vendrik (GroenLinks), Mosterd (CDA), Rosenmöller (GroenLinks), Schoenmakers (PvdA), Eisses-Timmerman (CDA), Wagenaar (PvdA), Middel (PvdA), Weekers (VVD), Van Walsem (D66), Oudkerk (PvdA), De Vries (VVD), Klein Molekamp (VVD) en Van der Hoek (PvdA).

² Samenstelling:

Leden: Schutte (RPF/GPV), Reitsma (CDA), Witteveen-Hevinga (PvdA), Rosenmöller (GroenLinks), Van Gijzel (PvdA), voorzitter, Voûte-Droste (VVD), Noorman-den Uyl (PvdA), Giskes (D66), Kamp (VVD), Marijnissen (SP), Crone (PvdA), Van Dijke (RPF/GPV), Bakker (D66), De Vries (VVD), Hofstra (VVD), De Haan (CDA), ondervoorzitter, Stroeken (CDA), Van

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Mevrouw **Van der Hoek** (PvdA) wees op de vier taakstellingen van het ministerie van Financiën te weten: emancipatie-effectrapportage (EER) Verkenning belastingstelsel 21e eeuw; fiscale stimulering van kinderopvang; mainstreaming van emancipatie in het primaire beleid en voorlichting over tenaamstelling van belastingbescheiden. Zij toonde zich gematigd positief over de invulling, want er wordt namelijk niet aangegeven op welke manier de ervaringen met de EER bij het toekomstig beleid betrokken zullen worden, terwijl er genoeg terreinen zijn waarop iets gedaan kan worden aan de emancipatiedoelstellingen.

Ook voor de mainstreaming van emancipatie in het primaire beleid worden geen doelstellingen geformuleerd en zal de concrete invulling nader worden bezien op basis van de ervaringen bij de belastingherziening. Mevrouw Van der Hoek vond dat er wél concrete voorstellen geformuleerd moeten worden. De mainstreaming moet worden ingebed in het denken van de mensen op het ministerie. Is de minister van mening dat dit voldoende gebeurt op zijn ministerie?

Beek (VVD), Balkenende (CDA), Vendrik (GroenLinks), Remak (VVD), Wijn (CDA), Kuijper (PvdA) en Dijsselbloem (PvdA).
Plv. leden: Van der Vlies (SGP), Verburg (CDA), Koenders (PvdA), Harrewijn (GroenLinks), Duijkers (PvdA), Balemans (VVD), Van Oven (PvdA), Schimmel (D66), Patijn (VVD), De Wit

(SP), Kalsbeek (PvdA), Hoekema (D66), Van Walsem (D66), Wilders (VVD), Blok (VVD), Dankers (CDA), Hillen (CDA), Weekers (VVD), Bijleveld-Schouten (CDA), Rabbiae (GroenLinks), Hessing (VVD), Van den Akker (CDA), Timmermans (PvdA), Hindriks (PvdA) en Smits (PvdA).

Ten slotte vroeg mevrouw Van der Hoek de minister ervoor zorg te dragen dat op de website van de belastingdienst melding gemaakt wordt van de mogelijkheid tot wijziging van de tenaamstelling.

Mevrouw **Visser-van Doorn** (CDA) meende dat de staatssecretaris haar coördinerende rol zodanig zou moeten uitoefenen dat dit soort overleggen overbodig zijn. Ook bij de jaarverslagen en tijdens de begrotingsbehandeling kunnen ministers worden gecontroleerd op hun emancipatieactiviteiten.

Kan de minister aangeven hoe de coördinatie van het emancipatiebeleid gestalte wordt gegeven en of een en ander voor verbetering vatbaar is?

En kan de staatssecretaris aangeven hoe divers de coördinatiecommissie emancipatiebeleid is samengesteld?

Het ministerie van Financiën heeft nuttige taakstellingen geformuleerd, maar zichzelf geen taak gesteld op dit terrein. Is de balans tussen de verantwoordelijkheden van mannen en vrouwen al optimaal gerealiseerd op het ministerie? Een kwantitatief aandeel van vrouwen is met name aan de top erg belangrijk, omdat zij daar het vliegwiel kunnen aanzwengelen en een cultuurverandering in gang kunnen zetten om tot een goede balans te komen. Is de minister het eens met de stelling dat er een verschuiving plaatsvindt naar een sensitieve en vrouwelijke vorm van management en dat men mag aannemen dat vrouwen daarvoor van nature beter geschikt zijn dan mannen? Hoe staat het met vrouwelijk topmanagement op het ministerie van Financiën?

Op de wereldvrouwendag 1998 is door de toenmalige minister De Boer het initiatief genomen voor een bereikbaarheid-beschikbaarheidsnotitie. Die is inmiddels verschenen. Hoe staat het met die plannen bij Financiën? Worden er meer strategische functies in deeltijd aangeboden? Hoe worden mannen gestimuleerd tot het nemen van deeltijdbanen en op welke wijze wordt verlichting van de werklast nagestreefd? Hoe motiveert men personeel tot het delen van kennis? Zijn er speciale projecten voor telewerken? Is er één persoon verantwoordelijk voor het bereikbaarheidsplan? Financiën scoort in vergelijking met andere ministeries niet hoog. Is de minister van plan zijn eigen ministerie kritischer te bekijken en bijvoorbeeld advies te vragen aan Opportunity en Top Link, die op dit terrein zeer nuttige informatie kunnen geven?

De heer **Weekers** (VVD) constateerde dat er sprake is van een goede voortgang. Hij achtte het zeer positief dat op diverse terreinen de coördinerend bewindspersoon uitdrukkelijk heeft gesteld dat de meeste projecten teveel gericht zijn op meisjes en dames terwijl er juist bij jongens en mannen een cultuuromslag bereikt moet worden, opdat zij een aantal zorgtaken op zich gaan nemen. Met name over het grotededen- en integratiebeleid zijn heel duidelijke uitspraken gedaan. Bij de begrotingsbrief emancipatie zal daarop nader worden teruggekomen.

Kan de staatssecretaris aangeven waarom niet alle ministeries gereageerd hebben op de vraag hoe zij het instrument taakstellingen beoordelen?

Heeft zij aangedrongen op medewerking en om welke ministeries gaat het? Welke ministeries ondervinden problemen met het inbedden van emancipatiebeleid in het reguliere beleid en op welke wijze worden zij daarmee geholpen? Kan schriftelijk worden aangegeven welke vertragingen er inmiddels zijn ontstaan in de uitvoering van de emancipatie-taakstellingen?

Er moeten beter gebruikgemaakt worden van de EER. Vaak blijkt toetsing pas achteraf plaats te vinden en dan is het heel lastig om nog wijzigingen aan te brengen.

Bij de verkenning belastingstelsel 21e eeuw heeft de EER wel goed gewerkt. De daarmee opgedane ervaringen zullen betrokken worden bij de vorming van toekomstig fiscaal beleid. Houdt dit bijvoorbeeld in dat het belastingplan jaarlijks aan een soort emancipatie-effectentoets wordt

onderworpen? Zijn er ook nog andere terreinen waarop dat zal gebeuren? En waarom gebeurt het op bepaalde terreinen niet?

De heer Weekers miste het bereikbaarheidsscenario bij de doelstellingen, terwijl Financiën wel geparticipeerd heeft in de desbetreffende interdepartementale werkgroep. Het zou Financiën sieren als met de uitkomsten daarvan iets gedaan wordt op het eigen ministerie. Wat is de taakstelling van het ministerie zelf? Hoe wordt bijvoorbeeld management in deeltijd bevorderd?

Kan de minister reeds enige duidelijkheid verschaffen over de concrete invulling van mainstreaming van emancipatie in het primaire beleid? Ten slotte herinnerde hij aan zijn suggestie om creditcards op de bureaus te zetten waarop de vijf vuistregels van het emancipatiebeleid worden vermeld. Emancipatie moet immers onderdeel uitmaken van de reguliere werkzaamheden!

Mevrouw **Schimmel** (D66) was vorig jaar niet zo enthousiast over de taakstellingen van Financiën, het was een beetje oude wijn in nieuwe zakken. De EER is in Paars I al toegezegd door minister Melkert, de fiscale stimulering kinderopvang bestond al maar is weliswaar enigszins uitgebreid en het stellen van belastingbescheiden op naam van de vrouw is ook al in 1995 bedacht. Hoe zijn de taakstellingen tot stand gekomen en hoe is daarin vormgegeven?

Mevrouw Schimmel meende dat het emancipatiedoel niet zozeer bereikt is door de voorstellen van het ministerie van Financiën maar meer door de inspanningen van de Tweede Kamer om bijvoorbeeld de arbeidskorting vanaf nul gulden te laten gelden en een kinderkorting plus een aanvullende kinderkorting te geven. Zorg moet worden beloofd. Bovendien moeten mensen die beiden werken en daardoor meer kosten hebben voor kinderverzorging een beroep kunnen doen op de combinatiekorting. Zij was derhalve niet zo enthousiast over het emancipatiegehalte van het ministerie van Financiën. Waar ligt die verantwoordelijkheid bij het ministerie? Wordt er een beroep gedaan op externe deskundigen? Hoe wordt de mainstreaming van het emancipatiebeleid zo goed mogelijk vormgegeven?

Er loopt nu een verkenning naar verdergaande wijzigingen in het nieuwe belastingstelsel. Wordt daarbij uitdrukkelijk rekeninggehouden met emancipatieaspecten zoals bijvoorbeeld de invoering van de vlaktaks op arbeidsparticipatie van vrouwen? Ook bij deze verkenning moet een EER worden toegevoegd.

In het actieplan emancipatietaakstellingen departementen vormen de bereikbaarheidsscenario's een specifiek thema. Een werkgroep van SZW, EZ, Financiën, VW en VROM zou een rapport maken met aanbevelingen die mogelijk kunnen leiden tot een pilot bij een eenheid van de belastingdienst. Ook in de voortgangsrapportage wordt daarover het een en ander gezegd, terwijl het in de eindrapportage Financiën niet meer genoemd wordt. Wat is daarvan de reden? Wanneer begint die pilot bij de belastingdienst?

In het rapport wordt o.a. aanbevolen de fiscale mogelijkheden voor bepaalde onbelaste vergoedingen voor telewerken en thuiswerken onder de aandacht te brengen. Kan de Kamer daarover een notitie ontvangen inclusief de beleidsaanbevelingen om dit te stimuleren? Verwacht wordt immers dat er in 2015 één miljoen telewerkers zullen zijn. Een werkplek thuis kost tussen f 6 000 en f 10 000, terwijl een werkplek bij een werkgever tussen f 25 000 tot f 30 000 zou bedragen. Het is dus interessant qua kostenbesparing voor de werkgevers en alsmede voor het zo goed mogelijk inrichten van de ruimte in Nederland.

Antwoord van de regering

De **minister van Financiën** was van mening dat voorlopig doorgedaan moet worden met de emancipatie-effectrapportages omdat nog niet gegarandeerd kan worden dat alles goed tussen de oren zit. Het is goed om in een vroegtijdig stadium een EER toe te passen op de nieuwe verkenning, opdat die van nut kan zijn bij de concrete voorstellen.

De minister deelde niet het standpunt dat alleen maar de Tweede Kamer de emancipatoire aspecten goed behandeld heeft. Bij het regeerakkoord is afgesproken de arbeidskorting te starten op 70% minimumloon, het kabinet heeft het gesteld op 50% en daarna heeft de Kamer besloten de arbeidskorting voor een deel zelfs op nul laten beginnen.

De combinatiekorting is inderdaad een emancipatiebevorderende maatregel, omdat die een arbeidskorting geeft voor degenen die kinderen hebben en toch werken. De kinderkorting is echter onafhankelijk van wel of niet werken. Het is wel aardig voor kinderen en vaak zijn het ook vrouwen die kinderen hebben, maar dat wil niet zeggen dat kinderkortingen gezien kunnen worden als emancipatoire en arbeidsmarktbevorderende maatregelen. Met het nieuwe belastingstelsel wordt een zeer belangrijke bijdrage geleverd aan de emancipatiedoelstelling, bijvoorbeeld door de afschaffing van de heffingsvrije voet en de overdraagbaarheid van de heffingsvrije voet. Bij de vlaktaks en de andere verkenningen zal het emancipatiegehalte goed in het oog worden gehouden. Degene die op het ministerie het emancipatiebeleid coördineert, is recent benoemd tot plaatsvervangend directeur directe belastingen, dus dat zit ook snor. Inmiddels is er een vrouwelijke directeur-generaal van de belastingdienst. Daarmee is het percentage vrouwen aan de top in één klap 20 geworden. Het ministerie kampt met een klassieke ondervertegenwoordiging van vrouwen, zeker in hogere functies. Gelukkig valt er een behoorlijke verbetering waar te nemen. Bij de top – schaal 15 en hoger – is het percentage laag maar het is in twee jaar tijd wel verdubbeld van 3 naar 6. Bij schaal 12 en hoger zit het ministerie nu op 19%. Er wordt wel voldaan aan de officiële taakstelling voor de rijksdiensten, namelijk 32% voor het geheel. Financiën zat daar al op in 1998. Voor schaal 10 en hoger is de taakstelling 20 en daar zit Financiën op 23%. De minister meende dat nog meer voortgang geboekt kan worden en zegde toe apart verslag te doen over deeltijd en management. Er zijn reeds enkele managers in deeltijd werkzaam, van beiderlei kunnen. Het is goed de desbetreffende ontwikkelingen bij te houden, omdat het een interessante bijdrage is aan een betere verdeling van de taken tussen mannen en vrouwen.

De minister nam graag de suggestie over om op de website van de belastingdienst te wijzen op de mogelijkheid van tenaamstelling. Hij zegde tevens toe de Kamer schriftelijk te zullen informeren over de fiscale situatie op het gebied van telewerken.

Er is op het ministerie geen sprake van een soort integraal bereikbaarheidsplan. Er wordt een herinrichting van het ministerie overwogen. Daarbij wordt ook gekeken naar de mogelijkheden voor telewerken. Een belangrijke invalshoek daarbij is een nieuwe inrichting van de werkplek met alle daarbij behorende facetten. Dat gaat niet alleen over de vraag hoe groot de kamers moeten zijn, maar ook hoe groot zij moeten zijn in verhouding tot vervanging. Er wordt ook gekeken welke voorzieningen gewenst zijn voor thuiswerken. Deeltijd als onderdeel van een bereikbaarheidsplan houdt in dat er met het management afspraken gemaakt moeten worden over vervanging. Vooral in de top is men sterk voor het stimuleren van deeltijd. Bij de rijksbegroting is onlangs iemand op een vrij hoog niveau benoemd die feitelijk vier dagen werkt. Dat heeft ook een goede voorbeeldfunctie.

In de fiscale verkenning zal bekeken worden of er nieuwe fiscale mogelijkheden zijn om de verdeling van werk tussen mannen en vrouwen te beïnvloeden. De minister ging graag in op de suggestie om een link te leggen

naar Top Link en Opportuny, die met name in de personeelswerving oog hebben voor vrouwen.

De taakstellingen zijn tot stand gekomen door suggesties in te winnen bij het hele ministerie, ook bij de belastingdienst. Uiteindelijk heeft de bestuursraad, waarvan alle DG's deel uitmaken, een voorstel ontwikkeld. Het fiscale systeem is natuurlijk van zeer penetrante invloed op het gedrag van mensen en daarmee ook op emancipatie in haar algemeenheid. De fiscale stelselwijziging heeft op dit vlak echt heel veel bewerkstelligd. Deeltijd is in alle functies mogelijk. Ook zijn er voor alle medewerkers mogelijkheden voor kinderopvang. Nadat men ontslag heeft genomen om kinderen te verzorgen, kan men gedurende de eerste vijf jaren zonder meer terugkomen op Financiën. Verder zijn er mogelijkheden om verlofuren in te ruilen voor minder eigen bijdrage voor kinderopvangfaciliteiten. De heer Van der Vaart maakt namens Financiën deel uit van de commissie emancipatiebeleid.

De **staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid** wees erop dat de gehele kabinetsperiode gebruikt kan worden om te voldoen aan de taakstelling. Het ene ministerie gaat sneller dan het andere, het is nog even wennen om met die taakstelling om te gaan.

De coördinerende functie bestaat inderdaad uit trekken, duwen, ondersteunen, suggesties doen et cetera, maar de verantwoordelijkheid voor de invulling van een en ander ligt uiteindelijk bij de ministeries zelf.

Uit de eerste tussenrapportage blijkt dat veel meer aandacht besteed moet worden aan de ontwikkeling van instrumenten om het emancipatiebeleid beter te mainstreamen. Daarom heeft het kabinet in de begrotingsbrief een plan van aanpak terzake aangekondigd. Elementen die daarbij aan de orde komen zijn de audits die TECENA bij de ministeries heeft uitgevoerd, de evaluatie van de emancipatieondersteuningsstructuur en het eindverslag van de werkzaamheden van TECENA. De staatssecretaris was voornemens een interdepartementale werkgroep in te stellen die de diverse instrumenten moet beoordelen. Ambtelijk en politiek draagvlak is een absolute voorwaarde voor dit mainstreamen. De werkgroep zal zich ook moeten buigen over de vraag hoe beter kan worden omgegaan met het instrument emancipatie-effectrapportage – dat instrument wordt immers vaak te laat ingezet en dan kan het beleid niet meer worden bijgesteld – en hoe een en ander het beste gemonitord kan worden. In het kader van de begroting nieuwe stijl zal bekeken worden, hoe via een emancipatieparagraaf een beter financieel inzicht kan worden verschaft. Daarbij moet ook de ontwikkeling van prestatie-indicatoren aan de orde komen. De bedoeling is dat er over een halfjaar een plan van aanpak gereed is.

De staatssecretaris zegde toe de suggestie voor een creditcard met de vijf emancipatiedoelstellingen nader te zullen bekijken.

Nadere gedachtewisseling

Mevrouw **Van den Hoek** (PvdA) vond de beantwoording gematigd positief en vroeg zich af of bij de verdere verkenningen en bij de herziening van het belastingstelsel rechtstreeks aangestuurd zal worden op de verdeling van betaalde en onbetaalde arbeid tussen mannen en vrouwen en vanuit die doelstelling bekeken zal worden hoe de zaken kunnen worden hervormd.

Mevrouw **Visser-van Doorn** (CDA) proefde in de beantwoording een beetje de insteek dat geprobeerd zal worden een en ander voor de vrouwen te regelen terwijl de mannen een beetje in de luwte blijven. Ook dat heeft te maken met wat «tussen de oren» zit.

De heer **Weekers** (VVD) vroeg zich af of er een toets plaatsvindt bij de jaarlijkse belastingplannen. Wellicht kunnen ook daar emancipatie-effecten bereikt worden!

Mevrouw **Schimmel** (D66) herhaalde haar vraag of er in het kader van het bereikbaarheidsscenario een pilot komt bij de belastingdienst.

De **minister** benadrukte dat men op Financiën verschrikkelijk zijn best doet om het wel «tussen de oren» te krijgen, maar dat het zeker in het begin geen kwaad kan er nog een aparte emancipatie-effectrapportage aan te wijden. Als het gegarandeerd helemaal tussen de oren zat, zou dat niet meer nodig zijn. Belangrijk onderdeel van de verkenning zal zijn, hoe via de fiscaliteit kan worden bijgedragen aan een evenwichtiger verdeling van betaalde en onbetaalde arbeid.

Mannen blijven echt niet in de luwte. Er zijn ook mannen in leidinggevende functies die in deeltijd werken. Zeker jonge vrouwen willen graag een leidinggevende functie combineren met werken in deeltijd. Daarvoor wordt dan een extra inspanning gepleegd vooral ook omdat er maar zo weinig vrouwen in leidinggevende functies zijn.

De jaarlijkse belastingplannen gaan te snel om deze te kunnen voorzien van een emancipatie-effectrapportages. Het is noodzakelijk dat de emancipatiedoelstellingen tussen de oren zitten. Dat moet men in het oog blijven houden.

In de toegezegde schriftelijke informatie zal ook worden ingegaan op het houden van een pilot bij de belastingdienst.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Terpstra

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Van Gijzel

De griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Nava